

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ

УДК 342.9

БОДНАР В.Є.

**ТИПОЛОГІЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ,
ЩО ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті досліджено типологію працівників Національної поліції України, які вчиняють злочини у сфері службової діяльності. Розкрито ознаки вказаних типів суб'єктів. Проаналізовано причини та умови, що мають вплив на особистість злочинця-поліцейського.

Ключові слова: злочини у сфері службової діяльності, службове становище, типологія злочинців, працівник Національної поліції, поліцейський.

В статье исследована типология работников Национальной полиции Украины, совершающих преступления в сфере служебной деятельности. Раскрыты признаки указанных типов субъектов. Проанализированы причины и условия, влияющие на личность преступника-полицейского.

Ключевые слова: преступления в сфере служебной деятельности, служебное положение, типология преступников, работник Национальной полиции, полицейский.

The article studies a typology of personnel of the National Police of Ukraine who commit official crimes. Features of stated types of subjects are revealed. Causes and conditions that influence on the personality of a criminal police officer are analysed.

Key words: official crimes, official position, criminal typology, worker of the National Police of Ukraine, police officer.

Вступ. Одним із важливих напрямів сучасної стратегії розвитку України є прагнення до подолання корупції та інших злочинних проявів у всіх сферах суспільно-політичного життя нашої держави. Досягнення успіху в цьому процесі є передумовою для демократичних перетворень, зміцнення національної безпеки, зростання економічного потенціалу, формування в суспільстві довіри до влади, покращення добробуту громадян України.

Незважаючи на заходи, що вживаються правоохоронними органами, злочинність поширює свій вплив на всі сфери суспільного життя, успішно використовуючи при цьому новітні досягнення науки і техніки. Боротьба зі злочинністю потребує більш рішучих державних заходів, у тому числі кримінально-правового, кримінально-процесуального й оперативно-розшукового характеру.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження типології працівників Національної поліції України, які вчиняють злочини у сфері службової діяльності.

Результати дослідження. Оскільки поліція – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, – це один із небагатьох органів влади, який постійно перебуває у тісному контакті з населенням та громадськістю. Саме за якістю роботи працівників Національної поліції, рівнем обслуговування та надання послуг громадськість оцінює правоохоронну систему загалом. Громадяни отримують допомогу від працівників поліції шляхом забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, протидії злочинності та іншого роду допомогу в межах, визначених законом. І саме від результатів розгляду їх звернень, скарг, рівня

© БОДНАР В.Є. – здобувач наукової лабораторії з проблем досудового розслідування (Національна академія внутрішніх справ)

обслуговування у відділах поліції, у центрах надання адміністративних послуг, від зручності, мобільності, оперативності надання таких послуг і залежить оцінка роботи поліції. Але про такі якісні складники неможливо вести мову, коли у тому чи іншому структурному підрозділі буде присутнім злочинний складник, оскільки він не лише порушує визначений законом порядок роботи органів поліції чи окремих структурних підрозділів, але й завдає непоправної шкоди їх авторитету загалом.

Саме тому протидія злочинності і, зокрема, злочинам у сфері службової діяльності, що вчиняються працівниками Національної поліції, є одним із пріоритетних напрямів внутрішньої політики України, спрямованої на захист прав, свобод і законних інтересів громадян.

Задля розробки ефективних механізмів протидії злочинам у сфері службової діяльності, що вчиняються працівниками Національної поліції України, насамперед необхідно детально дослідити питання щодо якісних характеристик особи злочинця з метою визначення типології працівників Національної поліції, які вчиняють злочини, зокрема у сфері службової діяльності, що і є метою цієї статті.

Питання протидії службовим злочинам у правоохоронних органах розглядали у своїх працях П.П. Андрушко, М.І. Ануфрієв, О.Ф. Бантишев, Д.А. Бондаренко, А.В. Галахова, О.Ф. Гіда, С.В. Додін, О.О. Дудоров, А.Ф. Зелінський, В.Ф. Кириченко, М.І. Мельник, С.І. Ніколаюк, Г.В. Прокопович, М.М. Семендяй, О.Ю. Хабло, М.І. Хавронюк та ін. Напрями вдосконалення протидії злочинам у сфері службової діяльності, учиненим працівниками правоохоронних органів, запропонували у своїх дисертаціях Д.А. Бондаренко, О.М. Ігнатів, А.В. Коваленко, О.А. Мартиненко, О.С. Новаков, В.О. Самотієвич, С.А. Шалгунов, проте вони застосовували переважно кримінологічний підхід до аналізу та оцінки стану злочинності та розглядали здебільшого проблеми профілактики правопорушень, приділяючи типологізації опосередковану увагу.

Питання ж типологізації виникає як логічне продовження робочих завдань, що постають перед кримінологами у процесі дослідження особистості злочинців, які традиційно вирішуються в межах розуміння типологізації як методу наукового пізнання, в основу якого покладено розподіл систем об'єктів та їх групування за допомогою узагальненої ідеалізованої моделі або типу [1, с. 608].

Погоджуючись із тим, що особистість працівників Національної поліції, які вчинили злочини, обґрунтовано можна розглядати як один із типів особи злочинця з характерним соціально-правовим статусом, вважаємо за необхідне деталізувати цей тип шляхом виокремлення відповідних підтипів для подальшого розроблення превенції злочинності в підрозділах Національної поліції.

Додатковим аргументом на користь цього кроку є відсутність у сучасній кримінології узгодженого підходу до проблеми типологізації особистості злочинців, а також наявні недоліки кожної окремо взятої типологізації. Так, відображаючи мотиви злочинної поведінки чи ціннісні орієнтації, створені класифікації часто не враховують ступінь суспільної небезпеки або характер вчинення злочину, залишають поза увагою психологічні та інші властивості особистості, що пояснюється постійним удосконаленням підходів до типологічних критеріїв, різними об'єктами дослідження та поставленими завданнями і навіть відмінністю в підходах до питань термінології.

Проблема типології особистості працівників Національної поліції, які вчинили злочини, недостатньо досліджена в сучасній кримінології країн СНД. Серед тих небагатьох учених, які працювали над проблемою злочинності в органах внутрішніх справ загалом, до питань розроблення типології особистості злочинців-працівників органів внутрішніх справ (Національної поліції) зверталися лише одиниці.

Так, одну з класифікацій працівників органів внутрішніх справ, які вчинили злочин, запропонувала О.М. Юцкова, яка умовно виокремила три типи, ґрунтуючись на комплексі таких особистісних рис, як ступінь професійної деформації та вплив об'єктивних причин злочинності. Перший тип вона характеризує як осіб з достатньо тривалим та рівним протіканням служби, у яких з певного моменту спостерігаються факти порушень, зловживання алкоголем, а потім і вчинення злочинів. Стаж практичної діяльності таких осіб становить більше восьми років, і в них уже простежується поступова соціальна деформація. До другої групи належать особи зі стажем роботи від п'яти до восьми років, які з самого початку характеризувалися низькою моральною та психологічною стійкістю в умовах засвоєння негативних цінностей та норм моралі в період інтенсивного реформування суспільства. Третій тип становлять особи з мінімальним стажем практичної діяльності. Їм властива орієнтованість на вчинення посадових та інших злочинів і значно нижча морально-психологічна стійкість [2, с. 137–138].

Окремі вчені, розробляючи проблему типології особистості працівників органів внутрішніх справ, ґрунтуються на поширеній типології особистості злочинців, в основу якої покладено антисуспільну спрямованість індивіда. Відповідно до цього критерію виокремлюють три типи злочинців – випадкові, ситуативні та злісні. Погоджуючись із доцільністю проведення типології

за такою ознакою, яка розкриває суть злочинця, О.М. Варигін та С.А. Алтухов розподілили злочинців-працівників органів внутрішніх справ за типами.

Так, до випадкового типу О.М. Варигін відніс осіб, які раніше характеризувались позитивно, не припускались жодних правопорушень та вчинили злочин через необережність. Особи, які раніше характеризувались позитивно, вперше вчинили умисний злочин унаслідок несприятливого збігу обставин, становлять ситуативний тип. Автор також зазначає, що саме цей тип є найчисленнішим серед працівників органів внутрішніх справ, які вчинили злочин.

Злісний тип особистості злочинця становлять особи, які неодноразово вчиняли злочини. 46,2% опитаних осіб учинили два та більше злочинів. Значна частка працівників, що вчинили злочин, належить до цього типу. Хоча при подальшому аналізі автор зазначає, що їх частка менша. Водночас С.А. Алтухов зазначає, що внаслідок різних об'єктивних чинників, таких як, наприклад, процедура відбору до лав органів внутрішніх справ, серед працівників, які вчинили різні злочини, у тому числі й загальнокримінального характеру, відсутні особи зі стійкою антисуспільною орієнтацією та «повною злочинною зараженістю». У зв'язку з цим найбільш криміногенним типом цієї категорії злочинців автор називає парціальний (нестійкий) тип [3, с. 137–138].

Зазначена типологія, хоча вона і визначає специфіку особистості, ступінь її небезпечності для суспільства, можливість її виправлення та інші властивості, все ж не відповідає всім вимогам дослідників. Так, поза увагою залишились мотиви злочинних дій та кримінально-правові ознаки і види вчинених злочинів. Це зумовило розроблення нових типів особистості злочинців серед працівників органів внутрішніх справ (Національної поліції).

С.А. Алтухов запропонував своє бачення типології злочинців серед працівників органів внутрішніх справ, за критерії якої були взяті зовнішні чинники, що впливають на особистість, внутрішні умови та ситуація, в якій виявляються зазначені групи. Він виокремлює три типи злочинців: перший тип – «злочинці-службісти», до яких належать працівники органів внутрішніх справ, які вчинили злочини, пов'язані зі службовою діяльністю. До цього типу належать три підтипи – «азартні силовики», «хабарники» та «кар'єристи». До підтипу «азартні силовики» автор відніс тих працівників органів внутрішніх справ, які вчинили злочин, не маючи на меті цього робити. Це – необережне вбивство злочинця під час його затримання, перевищення меж необхідної оборони, коли злочин є наслідком криміногенної взаємодії особи та ситуації. Він характеризується як прикрий епізод чи наслідок неприємного збігу обставин.

Відмінною рисою типу «хабарника» називають переслідування корисливих мотивів під час виконання службових обов'язків. Це стає можливим завдяки тому широкому комплексу прав та владних повноважень, якими він і зловживає. На відміну від попереднього підтипу, «хабарники» найчастіше вчинюють злочини у сприятливій ситуації.

Специфічною особливістю «кар'єриста» є впевненість у тому, що вчинене ним правопорушення є необхідним для суспільства та держави або хоча б виправдане їх інтересами. Мотивами їх злочинної поведінки є кар'єристські, відомчо-корпоративні та інші мотиви, такі як помста, особиста неприязнь та ін. Особам цього типу властива готовність порушувати законність, щоб догодити своїм колегам та, насамперед, керівникові, оскільки кар'єра працівника цілком залежить від характеру взаємовідносин з останнім.

Для цієї групи осіб характерною є фальсифікація матеріалів кримінальних проваджень, а також факти незаконних дій щодо затриманих, пов'язані із застосуванням жорстокості та насильства. Рівень загальноосвітньої та професійної підготовки в цих осіб дещо нижчий, ніж в осіб попереднього типу. Водночас прагнення отримати вищу посаду з майбутньою перспективою службового зростання у них виражене значно більше.

Другий тип злочинців – це особи, які вчиняють загальнокримінальні умисні злочини без використання можливостей служби та посадових повноважень, це так звані «перевертні у погонах». Для розподілу на підтипи цього типу автор взяв за основу характер особистісно-мотиваційних властивостей, які виявляються у вчиненому злочині. Таким чином виокремлено корисливих та насильницьких злочинців, що зумовлено більшістю вчинених загальнокримінальних злочинів саме з корисливих та насильницьких мотивів.

До третього типу – «випадкового» – традиційно віднесено необережні злочини [2, с. 137–138].

Дещо по-іншому підійшов до виокремлення типів особистості працівників органів внутрішніх справ, які вчинили злочин, О.М. Варигін. Він запропонував виокремити чотири типи злочинців серед осіб, які вчинили «професійні» злочини: тип службістів, агресивний, корисний та конформістський типи.

Перший тип – службістів – містить у собі два підтипи: «професійний», до якого належать особи, для яких боротьба зі злочинністю, розкриття злочинів є покликанням та які заради цих

цілей ладні й самі порушити закон. Іншим підтипом є «кар'єристи», які вчинюють посадові злочини та злочини проти правосуддя із кар'єристських мотивів, метою їх дій є просування службовими сходами та догодження керівництву.

До другого типу належить «агресивний» тип особистості. У цих осіб переважають риси жорстокості та агресивності, вони постійно прагнуть демонструвати свою зверхність, владу над іншими людьми. 3,8% засуджених саме з цих причин прийшли на службу в органи внутрішніх справ.

Наступний, третій тип – це корисливий тип, у межах якого виокремлюють послідовно-корисливий тип (особи цього типу систематично вчинюють «професійні злочини», використовуючи своє службове становище з метою отримання матеріальної винагороди), корисливо-нестійкий тип або корисно-ситуаційний (особи, які вперше вчинили корисливий злочин під впливом сприятливих чи, навпаки, несприятливих обставин).

Четвертий тип – конформістський, до якого увійшли особи, які вчинили злочини через те, що не змогли протистояти негативному впливу своїх колег, не бажали псувати з ними стосунки, тобто прилаштувалися до заведених у колективі правил роботи та поведінки [3, с. 115].

В українській кримінології увагу акцентовано на дослідженні провідних мотивів злочинів, які вчиняють працівники органів внутрішніх справ, тому типологія особистості злочинців серед правоохоронців викладена лише в роботі С.А. Шалгунової, яка в межах дослідження проблеми хабарництва серед працівників органів внутрішніх справ запропонувала виокремити два типи злочинців. До першого типу – умисного хабарника – вчена віднесла осіб, які отримали хабар задля збагачення. Другий тип – вимушеного хабарника – становлять особи, які погодилися отримати запропонований (добровільно) хабар, тому що опинилися у скрутному матеріальному становищі і не мали коштів на утримання своєї родини [4, с. 119]. На нашу думку, описані типи хабарників серед працівників органів внутрішніх справ належать за основними критеріями до типології, запропонованої раніше А.І. Долговою.

Отже, вважаємо доцільним об'єднати за критерієм стійкості асоціальності особистості охарактеризовані типи хабарників у послідовно-криміногенний тип і тип зі слабо вираженими асоціальними установками [5, с. 364–365].

Зовсім інший підхід обрали закордонні кримінологи, розробивши низку оригінальних типологій поліцейських, що вчиняють злочини різних категорій. Так, у 70–80 рр. XX ст. В. Муір, Д. Бродерік та М. Браун запропонували власні бачення на визначення типів поліцейських. В. Муір стверджував, що стиль поведінки поліцейського залежить від співвідношення таких характеристик, як: 1) усвідомлення необхідності застосовувати силу під час виконання певних завдань у поліцейській діяльності та 2) здатність до співчуття і наявність бажання з'ясувати та розуміти особливі обставини, в яких опинились особи, причетні до тієї чи іншої справи. Ураховавши зазначені особливості особи поліцейського, він виокремив чотири типи – професіонали, силовики, тип поліцейських, які прагнуть взаємопорозуміння, і тип, схильний до уникання будь-яких проблем роботи в поліції. Дж. Бродерік виокремив також чотири типи поліцейських – реалісти, оптимісти, силовики та ідеалісти. Підставою такого розподілу стали цінності, що домінують у поліцейського: неухильне дотримання закону або ж забезпечення громадського спокою. М. Браун також розробив теорію чотирьох типів поліцейських, в основу якої покладено «вибірковість у примусі» та «агресивність на вулицях». Він виокремив такі типи, як борці зі злочинністю старого типу, «чисті» борці зі злочинністю, поліцейські, яким властива сервісна модель діяльності I та II підтипів, і професіонали.

Зазначені типології мають багато спільних аспектів, а виокремлені типи характеризуються схожими рисами. Так, «професіонали» В. Муїра, «оптимісти» Д. Бродеріка та «професіонали» М. Брауна зорієнтовані на надання допомоги громадянам, однак вони чітко усвідомлюють межі, у яких необхідно неухильно дотримуватись вимог закону. Поліцейські цього типу, перш ніж прийняти будь-яке рішення, ретельно обмірковують ситуацію, застосування ними сили можливе лише в умовах необхідності, а шкода, спричинена особі, є мінімальною за наявних обставин. Робота поліцейського їм здається складною і заплутаною, та, разом із тим, від роботи вони намагаються отримати максимум задоволення. Для них не характерні фрустрації у випадках недосягнення мети.

Другий тип – це силовики за В. Муїром та Д. Бродеріком, а також борці зі злочинністю старого типу й «чисті» борці зі злочинністю М. Брауна. Роботу поліції вони вбачають у забезпеченні суворого дотримання закону. Поліцейські цього типу так орієнтовані на досягнення мети, що не помічають мотивацію правопорушників, не беруть до уваги їх життєві ситуації, не враховують пом'якшувальні обставини; своїм призначенням вони вважають захист суспільства загалом, не звертаючи особливої уваги на особисті права людини. Представники цього типу поліцей-

ських ретельно виконують поліцейську роботу та відчують розчарування, якщо їм доведеться виконувати обов'язки, не пов'язані з безпосередньою боротьбою зі злочинністю. Вони надають перевагу розкриттю та розслідуванню тяжких злочинів та не бажають витратити час на з'ясування обставин у незначних правопорушеннях.

Третій тип становлять поліцейські, які «прагнуть до взаємопорозуміння» за В. Муїром, «ідеалісти» за Д. Бродеріком та поліцейські, для яких характерна «сервісна модель діяльності» І підтипу, – за М. Брауном. Для представників цього типу характерне співчуття та бажання зрозуміти іншу особу. Вони розуміють цінності та відчувають потреби суспільства, водночас не надто переймаються проблемами боротьби зі злочинністю. На відміну від професіоналів, для них властивий конфлікт моральності застосування сили. Вони відчувають дискомфорт від того, що застосування сили є частиною їх служби в поліції. У кожній особі вони бачать позитивні риси та переконані, що їй має бути надано другий шанс. Часто вони страждають від того, що не отримують задоволення від своєї роботи та постійно відчувають розчарування.

Останній, четвертий тип, становлять особи, які ухиляються від виконання головних завдань та обов'язків поліцейського за В. Муїром, «реалісти» за Д. Бродеріком та поліцейські, яким характерна «сервісна модель діяльності» ІІ підтипу за М. Брауном. Для них властивий цинізм та конфліктність моральності у випадках необхідності застосування силових методів боротьби зі злочинністю. Вони бачать багато проблем, але не знаходять способів їх вирішення. Найчастіше на скарги громадян вони відповідають, що це не є справою поліції або що поліція мало чим може допомогти в ситуації. Вони вирішують завдання, що належать до їхньої компетенції, лише тією мірою, яка необхідна, щоб не втратити посаду, та виконують свої обов'язки на мінімально необхідному рівні. Для поліцейських цього типу служба в поліції є лише альтернативою безробіттю. Представники четвертого типу характеризуються найнижчою мотивацією до поліцейської роботи та найвищим рівнем незадоволеності від останньої [6].

На початку 90-х рр. ХХ ст. Р. Рейнер за результатами дослідження серед поліцейських Великої Британії опублікував власну типологію. Критерієм, за яким він виокремлює типи особистості поліцейських, є поведінка на службі та манера виконання службових обов'язків. Рейнер виділяв щонайменше чотири основні типи поліцейських, кожен з яких представляє різний тип поліцейської культури та поведінки – «миротворець», «правозахисник», «цінік», «псевдоначальник».

До першої категорії – «миротворців» – належать поліцейські, які не бажають псувати стосунки з оточенням, намагаються мирно вирішувати будь-які конфлікти. Вони підтримують спокійну та довірливу атмосферу в суспільстві, переважно надають допомогу населенню, і лише в окремих випадках здійснюють контролюючу та каральну функції. «Правозахисники», навпаки, здійснюють активну боротьбу зі злочинністю та не переймаються встановленням гармонічних стосунків з населенням. «Цініки» – це поліцейські, які розчарувалися в поліцейській діяльності, уникають будь-якої роботи та просто очікують моменту, коли можна буде піти на пенсію. Останній тип «псевдоначальників» характеризує прагнення кар'єрного зростання, бажання отримати підвищення будь-якими шляхами [7].

На основі узагальнення запропонованої типології особистості поліцейських, на нашу думку можна виокремити два основні типи. Перший тип – це особи, спрямовані на ефективне виконання своїх обов'язків, хоча й методи роботи, яким надається перевага, у них різні. До цього типу поліцейських належать два підтипи, у яких одні у своїй роботі надають перевагу профілактичним заходам, інші ж безпосередньо займаються розкриттям злочинів, викриттям винних та їх покаранням.

Для другого типу поліцейських характерно те, що перебування на службі в поліції вони сприймають як спосіб задоволення власних потреб: чи то заробіток грошей для утримання своєї родини та отримання з часом пенсії, чи задоволення власних амбіцій щодо досягнення певного рівня в поліцейській ієрархії, отримання високих посад, а також пільг і привілеїв, якими користуються керівники.

Висновки. Отже, аналіз розглянутих поглядів щодо визначення типології злочинців серед працівників органів внутрішніх справ (поліції) у вітчизняній та зарубіжній науці свідчить про відсутність єдності в поглядах на вирішення цього завдання. Найчастіше криминологічна типологія злочинців в основі має такі підстави, як глибина і стійкість асоціальності та характер антисуспільної спрямованості. Однак такі типології не дають змоги достатньо повно розкрити особливості особистості, властиві їй внаслідок проходження служби в Національній поліції. Зазвичай, виокремлюючи типи злочинців-працівників поліції, беруть за основу мотиви вчинення злочинів, що також не дає можливості підкреслити їх специфічні риси. Це зумовлено, по-перше, тим, що, мотиви вчинення злочинів працівниками Національної поліції не мають специфічного

характеру, по-друге, тим, що реалізація одного й того самого мотиву працівником Національної поліції може здійснюватись найрізноманітнішими шляхами: від «залагодження» справи за отримання матеріальної винагороди, присвоєння речових доказів тощо до звичайної крадіжки.

Враховуючи зазначене вище, у межах дослідження пропонуємо свою класифікацію злочинців-працівників Національної поліції, які вчинили службові злочини. Попередньо зазначимо, що в основу класифікації покладено такі критерії, як характер використання службового становища під час вчинення злочину та особливі способи реалізації мотивів, доступні працівникові саме внаслідок перебування на службі в Національній поліції. Відповідно до цього можна запропонувати чотири основні типи злочинців серед працівників Національної поліції:

1. Для першого типу («паразитуючої» особистості) характерним є безпосереднє використання наданих відповідно до займаної посади в системі Національної поліції повноважень у суверені інтересам служби з корисливих чи інших особистих мотивів, у тому числі кар'єристських, хибно усвідомлених інтересів служби та ін. Такі особи вчиняють злочини під час виконання ними службових обов'язків – використовують протизаконно надані їм службові повноваження, зловживають владою та правом на застосування заходів примусу, маніпулюють своїми процесуальними правами, використовують правову необізнаність потерпілих від цих злочинів тощо. Такі працівники діють зсередини системи, що й зумовлює назву цього типу.

2. Характерною рисою другого, «атрибутивного» типу особистості працівників Національної поліції, які вчинили злочини, є використання служби в Національній поліції для полегшення вчинення загальнокримінальних злочинів. На відміну від злочинця першого типу, вони не використовують свої безпосередні службові повноваження, а користуються своїм службовим становищем у широкому сенсі – використовують службові посвідчення, формений одяг, спецзасоби, табельну вогнепальну зброю, а також інформацію, власні «зв'язки», налагоджені під час служби в Національній поліції, та ін. Злочини, вчинені представниками цього типу злочинців, є навмисними та переважно заздалегідь спланованими діями. Вказаний тип злочинців доволі часто називають «перевертнями в погонах».

3. Для третього типу особистості працівників Національної поліції, які вчинили злочини («привілейованого» типу), властиво те, що, вчиняючи злочин, вони ні в якій формі не використовують свої службові повноваження, не демонструють оточенню знаки причетності до служби в Національній поліції, проте під час здійснення протиправного діяння «відчувають» себе працівниками Національної поліції (у досить спотвореному вигляді) – особами, наділеними певною владою, можливістю користуватися окремими «імунітетами», що відкриває шлях до уявної всюдозволеності. Для злочинців цього типу характерним є вчинення необережних злочинів та умисних злочинів, при вчиненні яких актуалізація мотивів відбувається безпосередньо перед вчиненням злочинних дій.

4. Останній, четвертий («нейтральний») тип особистості злочинців – працівників Національної поліції – не відрізняється від загального соціального типу особистості злочинця, оскільки при вчиненні злочину ці особи не використовують службові повноваження, не усвідомлюють себе «особливими» через належність до лав правоохоронців.

Список використаних джерел:

1. Современный словарь иностранных слов: ок. 20 000 слов / [ведущий ред. Л. Н. Комарова]. – [2-е изд., стереотип.]. – М. : Рус.яз, 1999. – 742 с.
2. Алтухов С.А. Преступления сотрудников милиции / С.А. Алтухов. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2001. – 269 с.
3. Варигин А.Н. Преступность сотрудников органов внутренних дел и воздействие на нее / А.Н. Варигин. – Саратов : Изд-во Саратов. Ун-та, 2003. – 269 с.
4. Шалгунова С.А. Кримінологічно-правові та кримінологічні заходи попередження хабарництва серед співробітників органів внутрішніх справ : дис. ... канд. юрид. наук : 12. 00 08 / Шалгунова С.А. – Київ, 1999. – 203 с.
5. Криминология : учеб. для вузов / под общ. ред. А.И. Долговой. – М. : Норма, 2007. – 912 с.
6. Styles of Policing [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://what-when-how.com/police-science/styles-of-policing/>.
7. Police Research in the United Kingdom A Critical Review / R. Reiner // Modern Policing / ed. by M. Torney. – Chicago, 1992. – P. 129–133.